

पणन विभागाची कालसुसंगत पुनर्रचना
व सक्षमीकरण करण्यासंदर्भात अभ्यास
करुन शासनास शिफारस करण्यासाठी
समिती स्थापन करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-१५२५/प्र.क्र.१५१/२१-स,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
विस्तार इमारत, मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
दिनांक: २८ मे, २०२५.

प्रस्तावना:-

डॉ.उमाकांत दांगट, भा.प्र.से., माजी कृषि आयुक्त यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत अभ्यास गटाने केलेल्या शिफारशी शासनाने स्वीकारल्या आहेत. सदर शिफारशीच्या अनुषंगाने राज्यातील शेतकऱ्यांनी उत्पादीत केलेल्या शेतमालाचे विपणनासाठी राज्यामध्ये स्वतंत्र आस्थापना व पुरेशी अर्थसंकल्पीय तरतुद असलेला स्वतंत्र पणन विभाग निर्माण करण्यात आलेला नाही.

शासनाच्या पणन विभागाच्या अधिनस्त राज्य स्तरावर पुणे येथे पणन संचालनालय व महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ या दोन आस्थापना कार्यरत आहेत. महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळाची ८ विभागीय कार्यालये आहेत. मात्र जिल्हा व तालुका पातळीवर महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळाची कोणतीही यंत्रणा नाही. पणन संचालनालय यांचे राज्यस्तरीय कार्यालय पुणे येथे असले तरीही त्यांना सहाय्य करण्यासाठी त्यांच्या अधिनस्त विभागस्तरावर, जिल्हास्तरावर व तालुकास्तरावर कोणतीही स्वतंत्र क्षेत्रीय आस्थापना उपलब्ध नाही. पणन विभागाचे क्षेत्रीय स्तरावरचे सर्व कामकाज सहकार विभागाच्या अधिनस्त असलेले विभागीय सहनिबंधक, जिल्हा उपनिबंधक व सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था हे त्यांना उपलब्ध असलेल्या वेळेनुसार करतात.

त्यामुळे एकंदरीतच महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न, पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ व त्याखालील नियमांची अंमलबजावणी परिणामकारकरित्या होत नसल्याने, त्याचा विपरित परिणाम शेतकऱ्यांच्या निव्वळ उत्पन्नावर होत असल्याचे दिसून येते. यास्तव पणन विभागांतर्गत मंत्रालयीन स्तरावर व क्षेत्रीय स्तरावर स्वतंत्र आस्थापना करण्यासंदर्भात अभ्यास करुन शासनास शिफारस करण्यासाठी समिती स्थापना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय:-

पणन विभागाची कालसुसंगत पुनर्रचना व सक्षमीकरण करण्यासंदर्भात खालील बाबींची तपासणी करण्यासाठी समिती स्थापना करण्यास याद्वारे शासन मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

१.समितीची रचना:-

अ.क्र.	समिती सदस्याचे नाव	पदनाम
१	श्री.सुधीर कुमार गोएल, भा.प्र.से.(सेवानिवृत्त)	अध्यक्ष
२	श्री.उमाकांत दांगट, कृषि आयुक्त (सेवानिवृत्त)	सदस्य
३	श्री.सुनिल पवार, पणन संचालक (सेवानिवृत्त)	सदस्य
४	सह सचिव(पणन)	सदस्य सचिव

२. समितीची कार्यकक्षा:- सदर समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे असेल:-

- १) पणन विभागाची कालसुसंगत पुनर्रचना व सक्षमीकरण करण्यासाठी मंत्रालयीन व क्षेत्रीय स्तरावर स्वतंत्र संवर्ग तयार करण्यासाठी अभ्यास करून शिफारशी करणे.
  - २) आर्थिक भार न येता काही पदे स्वतंत्र करण्याबाबत अभ्यास करणे.
  - ३) सदर पदांचे सेवाप्रवेश नियम तयार करणे, प्रतिनियुक्तीचे धोरण ठरविणे.
  - ४) उपरोक्त सर्व मुद्यांव्यतिरिक्त आवश्यक असलेल्या सर्व बाबींची तपासणी करणे.
३. सदर समितीने पणन विभागांतर्गत मंत्रालयीन व क्षेत्रीय आस्थापना स्वतंत्र करण्याच्या अनुषंगाने अभ्यास करून त्याबाबत सविस्तर अहवाल १ महिन्याच्या आत शासनास सादर करावा.
४. सदर समितीमधील पहिल्या ३ सदस्यांचे भत्ते, सभांचे आयोजन, अहवाल लेखन/टंकलेखन तसेच समितीचे दौरा आयोजन, प्रवास व निवास व्यवस्था तसेच आवश्यकतेप्रमाणे बैठक व्यवस्था महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळामार्फत करण्यात येईल.
५. पणन संचालक, पणन संचालनालय व कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे यांनी आवश्यकतेप्रमाणे समितीच्या सभांना उपस्थित राहून आवश्यक माहिती उपलब्ध करून द्यावी.
६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२५०५२८१८४२०८७९०२ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(माधवी शिंदे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मंत्री (पणन), महाराष्ट्र शासन यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

२. प्रधान सचिव, सहकार व पणन, मंत्रालय, मुंबई.
३. पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
४. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे.
५. श्री.सुधीर कुमार गोएल, भा.प्र.से.(से.नि.)
६. श्री.उमाकांत दांगट, कृषि आयुक्त, (से.नि.)
७. श्री.सुनील पवार, पणन संचालक (से.नि.)
८. निवडनस्ती.